

Het model van de onderdrukker en de onderdrukte Verontwaardiging over Israëls optreden in bezette gebieden terecht?

Voor veel mensen is nieuws uit Israël ander nieuws. De betrokkenheid bij Israël is anders dan die bij bijvoorbeeld het nieuws dat wij te horen en te zien krijgen uit Midden-Amerika. Aantallen doden en gewonden, slachtoffers van martelingen en geweld uit bijvoorbeeld Midden-Amerika behoren voor veel 'consumenten' van het dagelijks nieuws tot het vertrouwde voedsel, hoe diep ingrijpend de beelden van de slachtoffers ook kunnen zijn.

De beelden van schietende en kunnepelende Israëlische militairen in de Gaza-strook, op de West Bank en in Oost-Jeruzalem, roepen sterkere emoties op. Ook de wereldopinie reageert anders, je zou haast zeggen gretiger, grimmiger, met een grotere verbetering. De morele verontwaardiging is groot. De veroordeling van Israël is unaniem.

door A. JOBSEN

Wie zich betrokken voelt bij Israël — en bij veel kerkmensen was er voor de ongeregelde in de gebieden veelal sympathie voor Israël —, wie er op bezoek is geweest, tijdens één van de vele rondreizen die vanuit ons land worden georganiseerd, neemt met verdriet en verwarring kennis van het nieuws uit Israël. Geleidelijk aan begint de berichtgeving je te irriteren. Allereerst natuurlijk omdat je hoort dat er zo spoedig mogelijk een einde aan het geweld komt. Daarnaast ook omdat de toonzetting van de berichtgeving, de commentaren erom heen, het presenteren van bijvoorbeeld enquêtes waarin de sympathie voor Israël is gemeten, de indruk gaat wekken van selectieve verontwaardiging.

Het beeld van Israël in de rol van onderdrukker en de Palestijnen in de rol van onderdrukten wordt haarscherp neergezet. Het heeft er alle schijn van dat dit het enige journalistieke model is, dat het overgrote deel van de media wil hanteren. Een model dat de kijker en de lezer verrouwd is: de onderdrukker en de onderdrukte. Een model waarin de kinderen en de vrouwen als eerste slachtoffers worden gepresenteerd. Een model dat al bekend is uit de bijbel: 'Gedenk wat Amalek u gedaan heeft op uw tocht, toen gij uit Egypte vertrokken waart; hoe hij u onderweg tegenkwam en al de zwakken in uw achterhoede afneede, terwijl gij vermoed en uitgeput waart, en hoe gij God niet vreesde.' (Deuteronomium 25: 17-19)

Amalek, het bijbelse model van de niets-ontziende verdrukker, degene die juist de zwakken in de achterhoede aanvalt, die zich niet kunnen verdedigen. Is het werkelijk waar, dat nu de rollen zijn omgekeerd en dat Israël nu in de rol van Amalek is gekropen of ligt de situatie veel gecompliceerder?

Veiligheid?

Sinds 1948 biedt de staat Israël de oden uit heel de wereld een eigen land aan, een land waarin de meerderheid van de bevolking inderdaad uit joden bestaat. Een land waarin de joden niet langer de rol van slachtoffer hoeven te spelen. Een land waarin de joden niet, zoals in verschillende landen het geval is, in een positie verkeren van tweedekangs burgers of in de positie van

een nauwelijks getolereerde minderheid.

Wie zich bedreigd weet in eigen land kan een toevlucht zoeken in het land van zijn vaders. Ook joden die zich niet bedreigd voelen worden uitgenodigd mee te bouwen aan een staat waarin joden zich veilig kunnen voelen, waarin er alle mogelijke ruimte is voor een joodse identiteit. De keerzijde is, dat er in 1948 een

die gebieden een onafhankelijke Palestijnse staat te stichten, worden mede door deze nederzettingenpolitiek gefrustreerd. De militaire interventie in Libanon heeft binnen Israël geleid tot een economische crisis. De massamoorden in de kampen Sabra en Chatila door christelijke milities worden in de wereldopinie feitelijk toegeschreven aan Israël.

Voor veel mensen lijkt het erop alsof de prijs voor een eigen joodse staat veel te hoog is. Een staat met een enorm veiligheidsrisico, voortdurend bedreigd, vooral ook door onvoorspelbare terroristische aanslagen van radicale Palestijnen, dat een enorm militair potentieel in stand moet houden. Een staat begonnen met een veelbelovend idea-

len. Israël is meer dan de groot-Israël-idealen van Goesj Emoniem.

Om een voorbeeld te noemen: Israël is ook het Israël van de joodse vredesbeweging Oz-we-Sjalom. Deze vredesbeweging ziet geregeld kans om door de muur die contact en communicatie tussen joden en Palestijnen in de weg staat, heen te breken. Op 1 december van het afgelopen jaar verscheen in het Palestijnse dagblad *Al-Fajr* een artikel van één pagina over een bijeenkomst van de vredesbeweging, waarop de Palestijnse activist dr. Mubarak Awad, een activist die zijn doel langs de weg van geweldloosheid wil bereiken, een lezing gaf. De foto die in het Palestijnse dagblad verscheen was beslist ongewoon

maar eerder angst voor wat een kogel uit een Israëlisch geweer onder deze kinderen teweeg kan brengen. Ook wie een kogel af kan schieten, kan zich feitelijk machteloos voelen. Soldaten, getraind om de vijand van buiten af te slaan, worden nu geconfronteerd met 'vijanden' in de gebieden die door Israël worden bestuurd. 'Vijanden' die nog kinderen zijn.

Er is sprake van onmacht aan de Israëlische kant, omdat de acties tegen ongeregelde slachtoffers maken die gaan functioneren als martelaren. Slachtoffers die het vuur van het verzet des te meer aanwakkeren.

Er is sprake van onmacht, omdat de Israëlische overheid niet de keuze heeft niet op acties te reageren. Anarchie in de gebieden leidt alleen maar tot meer ontreding.

Er is sprake van onmacht, omdat de Israëlische overheid geen onderhandelingen aan kan knopen met de Palestijnse activisten. De PLO is erdoor verrast. Er gaan geruchten dat het verzet gestimuleerd wordt door fundamentalistische moslims.

Er is sprake van onmacht, omdat er binnen het Israëlische kabinet geen overeenstemming is over de toekomst van de gebieden.

Er is sprake van onmacht aan de Palestijnse kant, omdat stenen gooiende jongeren inderdaad geen partij zijn voor bewapende Israëlische militairen.

Er is sprake van onmacht, omdat er binnen de Palestijnse gemeenschap nauwelijks gematigde leiders zijn die aanvaardbare gesprekspartners zijn voor de Israëlische autoriteiten. De onderlinge controle binnen de Palestijnse gemeenschap heeft de ontwikkeling van zo'n gematigd leiderschap met bedreiging en erger gefrustreerd.

Er is sprake van onmacht, omdat de Palestijnen niet echt kunnen rekenen op constructieve solidariteit van de Arabische staten. De Golfoorlog heeft hun belangen op de achtergrond gedrongen.

Alert zijn

De wijze waarop het Palestijns-Israëlisch conflict wordt weergegeven in de meeste massa-media kan anti-zionistische emoties opwekken, ook in Nederland. Buiten Nederland is dit anti-zionisme al meer regel dan uitzondering. Dat was al het geval voordat het conflict recentelijk tot een uitbarsting kwam. Als de kerken alert kunnen zijn op alle mogelijke uitingen van anti-semitisme, dan moet ze ook bedacht zijn op de anti-zionistische tendensen in de berichtgeving. Onze joodse gesprekspartners wijzen ons terecht op de subtiele overgang die er vaak plaatsvindt van anti-zionisme naar anti-semitisme. Op het moment lijkt het misschien voor de kerken het verstandigst in dit conflict te zwijgen. Wanneer de kerk terecht op gaat komen, ook voor de rechten van de Palestijnen, dan mag dat niet ten koste gaan van onze verbondenheid met het joodse volk.

Dr. A. Jobsen is gereformeerd predikant te Grijpskerke in Zeeland en landelijk deputaat voor Kerk en Israël.

Het conflict maakt duidelijk dat er van beide kanten sprake is van onmacht (foto ANP).

stroom vluchtelingen de nieuwe staat Israël is ontvlucht. Sinds het uitroepen van de staat Israël zijn er bloedige oorlogen uitgevochten in 1948, in 1956, in 1967 en in 1973. Ook na de holocaust zijn er duizenden joodse slachtoffers te betreuren.

Hoge prijs

In 1967 heeft Israël grote stukken gebied veroverd op Egypte, Jordanië en Syrië. Met Egypte is vrede gesloten. De Sinai is teruggegeven aan Egypte. Een deel van de strategisch belangrijke Golan-hoogvlakte, die in 1967 op Syrië is veroverd en van waaruit Syrië Noord-Galilea kon beschieten en terroriseren, is door Israël geannexeerd. Tot eeuwige hoofdstad van Israël is de stad Jeruzalem uitgeroepen, een ongedeeld Jeruzalem, waarvan ook Oost-Jeruzalem en enige omringende dorpen deel uitmaken. De Gaza-strook en de Westelijke Jordaanoever worden door Israël bestuurd. De nederzettingenpolitiek is daar zeer omstreden. De mogelijkheden om in

lisme. Maar de glans van dat idealisme is verdoofd. Veel mensen raken er steeds meer van overtuigd dat er sprake is van een mislukt experiment.

Verwondering

De viering van het veertig-jarig bestaan van de staat Israël over enige maanden, wordt met weinig enthousiasme tegemoet gezien. Is er inderdaad sprake van een mislukt experiment? Een term als experiment is vreemd voor de buitenstaander, voor degene die niet, zoals het joodse volk, gebukt gaat onder een geschiedenis van eeuwenlang slachtoffer-zijn. Israël kan niet kiezen en krijgt niet de kans om rustig te experimenteren. Ondertussen mag je je er als buitenstaander ook over blijven verwonderen wat ondanks vier — en wie Libanon (1982) ook meetelt vijf — oorlogen in dit land tot stand is gebracht. Israël is meer dan een tot de tanden toe gewapende staat. Israël is meer dan het fanatisme van sommige joodse kolonisten in de bezette gebiedsde-

voor een Palestijnse krant: het beeld van godsdienstige joden met keppeltjes op hun hoofd (voor buitenstaanders een duidelijk teken van joodse identiteit) die gastvrijheid en een luisterend oor bieden aan een Palestijnse activist. Oz-we-Sjalom beschouwt deze gebeurtenis terecht als een doorbraak in de communicatie en in het begrip. Op deze wijze worden stereotypen aan het wankelen gebracht en kan er wederzijds begrip ontstaan.

Wederzijdse onmacht

Enkele kanttekeningen zijn nog op hun plaats. Het model dat ons in de media wordt voorgeschoteld, waarin Israël als de onderdrukker wordt voorgesteld en de Palestijnen als de onderdrukten klopt niet. Het conflict maakt veeleer duidelijk dat er sprake is van onmacht van beide kanten. Als Palestijnse schoolkinderen aan journalisten vertellen dat ze de angst in de ogen van soldaten hebben gezien, dan is dat geen angst voor de stenen gooiende kinderen,